

Готовність викладача загальнотехнічних дисциплін до інноваційної діяльності

Проскуракова С.П.

Доповідь виголошена на засіданні

ЦК загальнотехнічних дисциплін

20 листопада 2015р.

Броди-2015

Готовність до інноваційної діяльності педагога є показником його здатності нетрадиційно вирішувати освітні проблеми.

Розвиток суспільства потребує від педагогічної науки нових, інноваційних підходів та методів навчання. Однією з важливих якостей педагога, умов успішності його як професіонала є готовність до інноваційної діяльності.

Поняттям "інновація" позначають нововведення, новизну, зміну, введення чогось нового. Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового в цілі, зміст, форми і методи навчання та виховання; в організацію спільної діяльності викладача і студента. Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих викладачів і цілих колективів.

Основу інноваційних процесів в освіті складають дві важливі проблеми педагогіки - проблема вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду та проблема впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику. Головною рушійною силою інноваційної діяльності є викладач, оскільки суб'єктивний чинник є вирішальним під час впровадження і поширення нововведень.

Педагог-новатор є носієм конкретних нововведень, їх творцем, модифікатором. Він має широкі можливості і необмежене поле діяльності, оскільки на практиці переконується в ефективності наявних методик навчання і може коригувати їх, проводити докладну структуризацію досліджень навчально-виховного процесу, створювати нові методики. Основна умова такої діяльності — інноваційний потенціал педагога.

Інноваційний потенціал педагога — сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, яка виявляє готовність вдосконалювати педагогічну діяльність, наявність внутрішніх засобів та методів, здатних забезпечити цю готовність.

Педагогічні інновації потребують принципово нових методичних розробок, нової якості педагогічного новаторства. Успішність інноваційної діяльності передбачає, що педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні.

Однак включення педагога в інноваційний процес часто відбувається спонтанно, без урахування його професійної та особистісної готовності до інноваційної діяльності. Отже, у структурі професійно спрямованої особистості педагога готовність до інноваційної діяльності є показником його здатності нетрадиційно вирішувати актуальні для особистісно-орієнтованої освіти проблеми.

Часто провідним мотивом інноваційної педагогічної діяльності є пізнавальний інтерес. Пізнавальні інтереси педагога, орієнтованого на застосування інноваційних освітніх технологій, концентруються навколо потреби у науковому розумінні

різноманітних аспектів особистісної орієнтації освіти; на осмисленні власного досвіду, ступеня ефективності педагогічної діяльності, формування своєї позиції щодо змін у системі освіти; використанні нових знань у власній практичній діяльності.

Креативний компонент готовності до інноваційної педагогічної діяльності виявляється через відкритість щодо педагогічних інновацій, гнучкість, критичність мислення, творчу уяву. Готовність до інноваційної педагогічної діяльності — особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії.

Виділяють основні критерії готовності до інноваційної діяльності:

- усвідомлення необхідності інноваційної діяльності;
- готовність до творчої діяльності щодо нововведень;
- впевненість у тому, що зусилля, спрямовані на нововведення, принесуть результат;
- узгодженість особистих цілей з інноваційною діяльністю;
- готовність до подолання творчих невдач;
- органічність інноваційної діяльності, фахової та особистісної культури;
- рівень технологічної готовності до інноваційної діяльності;
- об'єктивне сприйняття свого минулого досвіду і вплив інноваційної діяльності на фахову самостійність;
- здатність до фахової рефлексії.

Багато проблем, що постають перед педагогами, які працюють в інноваційному режимі, пов'язані з низькою інноваційною компетентністю.

Інноваційна компетентність педагога — система мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога, що забезпечує ефективність використання нових педагогічних технологій у роботі з студентами.

Компонентами інноваційної компетентності педагога є:

- поінформованість про інноваційні педагогічні технології;
- належне володіння їх змістом і методикою;
- висока культура використання інновацій у навчально-виховній роботі;
- особиста переконаність у необхідності застосування інноваційних педагогічних технологій.

Готовність до інноваційної діяльності є внутрішньою силою, що формує інноваційну позицію педагога. За структурою це складне утворення, яке охоплює різноманітні якості, властивості, знання, навички особистості. Як один із важливих

компонентів професійної готовності, вона є передумовою ефективної діяльності педагога, максимальної реалізації його можливостей, розкриття творчого потенціалу. Джерела готовності до інноваційної діяльності сягають проблематики особистісного розвитку.

Підготовлений до інноваційної професійної діяльності педагог має такі професійні й особистісні якості:

- усвідомлення змісту і цілей освітньої діяльності у контексті актуальних педагогічних проблем сучасної школи;
- осмислена, зріла педагогічна позиція;
- уміння по-новому формулювати освітні цілі з предмета;
- здатність вибудувувати цілісну освітню програму, яка враховувала б освітні стандарти, нові педагогічні орієнтири;
- співвіднесення сучасної реальності з вимогами особистісно-орієнтованої освіти;
- здатність бачити індивідуальні здібності студентів і навчати відповідно до їх особливостей;
- уміння продуктивно, нестандартно організувати навчання й виховання, володіння технологіями, формами і методами інноваційного навчання;
- здатність до особистісного творчого розвитку, рефлексивної діяльності, усвідомлення значущості, актуальності власних інноваційних пошуків і відкриттів.

Сприйняття нових ідей, інновацій у галузі педагогіки складний багатоетапний розумовий процес прийняття рішення, який має тривалий термін від першого знайомства людини з інновацією до її кінцевого сприйняття.

У ході цього процесу виділяють основні етапи сприйняття інновацій:

- етап ознайомлення з інновацією;
- етап появи зацікавленості;
- етап оцінки;
- етап апробації
- етап кінцевого сприйняття, використання в повному обсязі.

Інноваційна педагогічна діяльність викладача буде продуктивною тільки тоді, коли він зможе відмовитися від застарілих штампів, стереотипів у навчанні, вихованні й розвитку особистості, створить нові цілі та принципи своєї діяльності. Інноваційний потенціал загальноосвітнього навчального закладу залежить від кількості педагогів, які з яскраво вираженим новаторським духом завжди першими охоче сприймають нове як позитивне. Вони вміють розв'язувати нестандартні завдання, часто самі створюють і розробляють педагогічні освітні інновації.

Щодо нашої циклової комісії - приємно зазначити, що вона поповнилась молодими, креативними викладачами, нашими випускниками, які володіють комп'ютерними технологіями на належному рівні, прагнуть осучаснити традиційні заняття.

- 1) Ошурко В.І. – відкрите заняття з креслення – вдале використання інтерактивної дошки;
- 2) Метко А.Б. – використання колективної роботи в групах учень-студент (майстер-клас);
- 3) Грушкевич О.П. – оновлення майстерні, матеріальної бази;
- 4) Гарбузова Н.В. – створення нових методичних матеріалів;
- 5) Кобилянський Р.А. – створення і використання зразків інформаційно-комунікаційних технологій.

Варті уваги робота в кабінетах і на заняттях інших викладачів ЦК.

І це закономірно, адже ми готуємо майбутніх вчителів трудового навчання.

А пріоритетне завдання трудового навчання згідно з Національною доктриною розвитку освіти у XXI столітті полягає у формуванні технологічно грамотної особистості, забезпеченні підготовки її до трудової діяльності в умовах високотехнологічного інформаційного суспільства. Отже змістову основу підготовки майбутніх вчителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності повинні складати нововведення, що застосовуються на сучасному етапі у процесі трудової підготовки школярів. Під час вивчення шкільного предмета учнів залучають до трудової діяльності в різних сферах виробництва та домашнього господарювання. Учителі трудового навчання вводять учнів у світ сучасного виробництва, знайомлять з науковими основами його організації та управління, технікою та технологіями, основними групами професій, допомагають школярам у професійному самовизначенні. Викладачі ЗТД свідомі того, що наші випускники повинні бути готовими до виконання цих завдань.

Оновлення змісту освітньої галузі «Технологія» на сучасному етапі, його спрямування та забезпечення умов для реалізації особистісно орієнтованого підходу до трудового навчання створили умови для відродження і застосування методів проектів. Проектно-технологічна діяльність є основою особистісно-орієнтованого навчання, інтегрує всі види сучасної діяльності людини: від появи творчого задуму до реалізації готового продукту. Її використання сприяє вирішенню проблеми диференціації, індивідуалізації навчання, роботи з обдарованими дітьми. Це необмежене поле для інноваційної діяльності.

Наші викладачі ознайомлюють студентів з проектними технологіями (поняттями проектування, видами проектів, методикою їх виконання); знають обсяг роботи студентів і свою роль у виконанні цих проектів. На практиці з удосконалення навиків

(2 курс) студенти виконують різні види проектів, враховуючи основну тезу сучасного розуміння методу проектів – «Усе, що я пізнаю, я знаю, для чого це мені треба, де і як я можу ці знання застосувати».

Зміст навчального матеріалу окремих модулів, розділів і тем шкільної програми з трудового навчання дозволяє вчителям розробляти і проводити нестандартні уроки. Специфіка уроків трудового навчання дозволяє використовувати не лише лінійну структуру навчання, коли близько 80% учнів виконують один і той же вид роботи – повторення, вивчення нового матеріалу, виконання практичної роботи, але й паралельну, нелінійну. На уроках нелінійної структури застосовуються групові форми організації навчально-трудової діяльності учнів. Уроки такої структури мають певні переваги, бо дозволяють ефективно працювати в умовах диференціації навчання. Проте, такі уроки складніші для управління, їх проведення потребує відповідної майстерності вчителя. Таку структуру я часто використовую на своїх заняттях. Наприклад:

- 1) Повузлова обробка деталей виробів (кишеня, горловина, застібки);
- 2) Студенти четвертих курсів шиють вироби, за власним задумом і мірками, відповідно до свого конструкторського і технологічного рівнів, естетичних смаків.

Останнім часом у практику ширше впроваджуються інтерактивні методики (навчання у взаємодії), використання яких можливе за умови парних та групових форм організації начально-трудової діяльності. Суть інтерактивного навчання у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це взаємне навчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де учень і вчитель – це рівноправні суб'єкти навчально-виховного процесу. Під час організації такої роботи постають питання оптимального комплектування гомогенних та гетерогенних груп школярів з урахуванням особливостей розвитку особистісних якостей, які проявляються на уроках трудового навчання й вибору групової форми роботи учнів (індивідуальної, диференційованої, спільної).

Отже, теоретичну основу підготовки студентів до інноваційної діяльності складають такі напрями інноваційної діяльності вчителів трудового навчання, як: створення авторських програм (внесення змін у зміст шкільного предмета), запровадження у процес трудової підготовки школярів різноманітних типів, форм, методів навчання, ефективне поєднання традиційних та інноваційних підходів до організації навчально-виховного процесу (індивідуалізація навчання, робота з обдарованими дітьми, інтерактивні методики, нестандартні уроки, метод проектів, теорія вирішення винахідницьких задач, дидактичні ігри тощо), добір та створення засобів навчання, організація роботи учнів з навчальною інформацією на заняттях трудового навчання, пошук ефективних форм взаємодії вчителя та учнів, видів

підтримки й допомоги школярам під час виконання практичних завдань. Звісно, що основа цих умінь та навичок закладається під час навчання.

Цю умову викладачі ЗТД використовують під час викладання своїх дисциплін, особливо методик, що становлять основу підготовки кваліфікованого фахівця. Наприклад, по закінченню вивчення теми «Критерії оцінювання знань і вмінь учнів» я на заняттях з ОШВ пропоную студентам самостійно оцінити практичну свою практичну роботу чи сусіда.

Важливе завдання професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання полягає у підготовці творчих педагогів, здатних самостійно мислити, аналізувати різноманітні методичні і практичні матеріали, альтернативні підручники, програми, здійснювати їх відбір, уникаючи помилок, які присутні у підручниках, а особливо в інтернет-ресурсах; будувати власну роботу у відповідності до сучасних вимог розвитку системи освіти. Випускник повинен вміти самостійно оцінювати і творчо застосовувати будь-які традиційні або нові підходи у трудовому навчанні. Майбутні вчителі трудового навчання повинні оволодіти базовими знаннями з педагогічної інноватики, інформацією про процеси оновлення сучасної загальноосвітньої школи, інноваційні підходи, що застосовуються в освітній галузі «Технологія», ознайомитися з досвідом вчителів-новаторів, які працюють у фаховій галузі, а також вчителів інших предметів.

На основі проаналізованих існуючих в теорії і практиці підходів розв'язання проблеми підготовки майбутніх вчителів до інноваційної діяльності, можна зробити висновок, що у процесі такої підготовки актуалізується проблема практичного освоєння майбутніми вчителями інновацій (загально-педагогічних, професійно-фахових, персонал-технологій). *Аналіз теоретичних підходів до підготовки майбутніх учителів трудового навчання як суб'єктів інноваційної діяльності дозволив визначити, що на сьогодні необхідне використання таких форм і методів, які поєднують інформаційно-просвітницьку та діяльнісну складові підготовки і спрямовані на формування особистості майбутніх учителів, здатних на високому рівні виконувати свою місію в соціальній і професійній структурі суспільства.*

В ході заняття використовую різноманітні інтерактивні форми та методи навчання: інформаційна довідка, робота в парах, мікрофон, «блеф-клуб», «коло ідей», діалог, мозковий штурм, «незакінчені речення», «коло ідей», діалогічні ситуації, ігрові форми проведення занять, вільна творча діяльність та одержую відповідні результати – студенти вчать об'єктивно мислити, робити правильні висновки, досягають успіхів у різноманітних сферах діяльності. Також практикую проведення нетрадиційних занять, саме такі заняття спонукають студентів проявити творчість, самостійність, активність.

Так, наприклад, при вивченні теми «Моделювання плечового виробу», студенти під час підготовки до заняття одержують випереджувальні завдання, які носять пошуковий характер, вивчають навчальний матеріал за інструктивними картками,

виконують тестові завдання, складають та розв'язують кросворди, проводять заочні екскурсії в музеї та виставки, конкурсно-ігрові програми та вікторини.

На заняттях ОШВ використовую конкурсно-ігрові завдання, тренінги, фрагменти вікторин, мандрівки і подорожі в минуле та в різні країни. Студенти з величезною зацікавленістю виконують завдання при створенні різних видів одягу по темі «Моделювання виробу», де вони самі виступають в ролі модельєрів і моделей.

Заняття циклу загальнотехнічних дисциплін сприятливі для використання інноваційних технологій. Важко уявити сучасне заняття з креслення, практикуму в навчальних майстернях, ОШВ, теоретичної механіки та інших дисциплін без використання мультимедійних презентацій, відеофрагментів, активних методів навчання, які сприяють кращому розумінню матеріалу студентами, активізації їх пізнавальної активності, є основою для їх творчого підходу до проходження практики в школі. Особливістю ЗТД є велика кількість практичних робіт, виконання яких потребує відповідного обладнання майстерень, кабінетів, сучасних інструментів, які не завжди є в наявності або не відповідають сучасним вимогам.

Студенти нашого коледжу здебільшого готові до інноваційної діяльності на практиці в школі, але вони залежні від матеріального забезпечення школи.

Готовність до інноваційної педагогічної діяльності формується не сама по собі, не у віртуальних розмірковуваннях, а під час педагогічної практики, акумулюючи все накопичене на попередньому етапі, сягаючи завдяки цьому значно вищого рівня. Це означає, що кожен попередній рівень такої готовності є передумовою формування нових.

Своєчасне, об'єктивне з'ясування рівня сформованої готовності конкретного педагога до інноваційної діяльності дає змогу спланувати роботу щодо розвитку його інноваційного потенціалу, який є важливим компонентом структурних професійних якостей.